

15.8.2018

Työ- ja elinkeinoministeriö / EU20-jaosto

Viite: TEM/1345/00.06.02/2018

EU:n tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelma 2021-2027, Horisontti Eurooppa

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry pitää tärkeänä, että

- ammattikorkeakoulut nähdään puiteohjelmassa tasaveroisina toimijoina yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa;
- puiteohjelman ja sen osien sekä hankehakemusten arvioinnissa painotetaan nykyistä enemmän vaikuttavuutta;
- puiteohjelman osallistumissääntöjä muutetaan siten, että yksittäisen toimijaorganisaation ohella kokonainen kansallinen, alueellinen tai paikallinen innovaatioekosysteemi voisi edustaa konsortiossa mukana olevaa maata.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry korostaa yhteisen eurooppalaisen tutkimus- ja innovaatorahoituksen merkitystä laajoihin globaaleihin haasteisiin vastaamisessa sekä uusien innovaatioiden syntymisessä. Puiteohjelmalla on mahdollista tukea kasvua ja työllisyyttä sekä tuottaa lisäarvoa koko Euroopalle. Myös suomalainen yhteiskunta eri toimijoineen hyötyy eurooppalaisesta rahoituksesta.

Puiteohjelmalle esitetyt tavoitteet ja toimet ovat kunnianhimoisia ja niillä tavoitellaan merkittävää vaikuttavuutta. Komission esityksen mukaan puiteohjelman vaikuttavuutta tullaan arvioimaan kolmen näkökulman kautta: toimien tieteellinen, yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikuttavuus. Näkökulmat ovat perusteltuja ja Arene pitää tärkeänä, että arvioinnissa sovellettavat indikaattorit kattavat toiminnan laajasti. Esimerkiksi tiedon ja tutkimuksen avoimuuteen, missioperustaisuuden tuloksellisuuteen, innovaatioperustaisen kasvun aikaansaamiseen sekä osaamisen ja työllisyyden vahvistamiseen perustuvat mittarit ovat linjassa Horisontti Euroopan muodostaman kokonaisuuden kanssa.

Vahvoina alueellisina toimijoina vaikuttavuus on keskeisesti mukana ammattikorkeakoulujen toiminnassa. Tiiviit työelämäyhteydet ja tähän linkittyvä käytännönläheinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta tekevät ammattikorkeakouluista soveltavan tutkimuksen asiantuntijoita. Osaamisensa kautta ammattikorkeakoulut ovat myös luontevia toimijoita vahvistamaan Horisontti Euroopan vaikuttavuutta. Tehokkaimmin vaikuttavuuden aikaansaamista tuetaan edistämällä erilaisten toimijoiden osallistumista puiteohjelmaan.

Pilarirakenne tukee kokonaisuutta

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry pitää Euroopan komission esitystä Euroopan unionin vuosien 2021–2027 tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelmaksi (Horisontti Eurooppa) kannatettavana. Ehdotuksen pilarirakenne on toimiva ja esitetty missioperustaisuus tukee perus- ja soveltavan tutkimuksen rinnakkaisuutta. Arene kannattaa puiteohjelman toteutuksen tueksi hahmoteltua osallistavaa ja avointa strategisen suunnittelun näkökulmaa. Strategisella suunnittelulla vahvistetaan puiteohjelman joustavuutta.

Arene pitää budjetin jakautumista pilareiden välillä komission esityksen mukaisesti perusteltuna. Pilarin 1 (Avoin tiede) rahoituksella tulee mahdollistaa laadukas ja vaikuttava perustutkimus sekä tukea liikkuvuuteen ja infrastruktuuriin liittyviä toimia. Eurooppalaisen lisäarvon aikaansaamisen näkökulmasta on tärkeää, että erityyppisten toimijoiden osallistumista tukeviin pilareihin 2 (Globaalit haasteet ja teollisuuden kilpailukyky) ja 3 (Avoin innovointi) budjetoidaan riittävästi varoja. Avointa tiedettä ja tutkimusta (open science) tukevalla lähestymistavalla vahvistetaan puiteohjelman vaikuttavuutta. Tätä tukevien toimien laajentamista tulee jatkaa.

Vaikuttavuusnäkökulmaa sekä ammattikorkeakoulujen osallistumisedellytyksiä vahvistettava

Esitys korostaa yli tiede- ja toimialojen menevää monenkeskistä yhteistyötä. Tämän osalta tulee varmistaa, että puiteohjelma tunnistaa erityyppiset toimijat ja että toimijoilla on yhtäläinen mahdollisuus olla hankkeissa mukana. Ammattikorkeakoulut tulee nähdä puiteohjelmassa tasaveroisina toimijoina yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Tämän varmistamiseksi esitykseen tulee joko lisätä maininta ammattikorkeakouluista kaikkiin niihin asiayhteyksiin, joissa määritellään yliopistojen osallistumista tai vaihtoehtoisesti siirtyä käyttämään ammattikorkeakouluista ja yliopistoista yhteistä termiä korkeakoulu (higher education institution). Tasapuoliset osallistumismahdollisuudet voidaan turvata myös määrittelemällä tekstissä termi 'university'. Tällöin määritelmässä tulee selkeästi avata, mihin toimijoihin termillä viitataan.

Toiminnan vaikuttavuuden vahvistaminen muodostaa yhden puiteohjelman keskeisistä tavoitteista. Arene pitää vaikuttavuuden korostamista tärkeänä näkökohtana. Puiteohjelmaa koskevassa vaikuttavuuden arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen, jota edistetään esimerkiksi missioperustaisuudella.

Vaikuttavuutta tulee painottaa nykyistä enemmän myös hankehakemusten arvioinnissa ja arviointiprosesseissa on oltava mukana soveltavan tutkimuksen asiantuntijoita. Ammattikorkeakouluilla ja niissä työskentelevillä tutkijoilla on vahvaa osaamista soveltavasta tutkimuksesta. Puiteohjelmahoituksella tulee saada aikaan hyödynnettäviä tuloksia. Arene korostaa tuotetun tutkimustiedon käyttöönottoa osana puiteohjelman hankesykliä tai vähintäänkin sen selvittämistä, miten tuotettua tietoa voitaisiin soveltaa (proof of concept). Vaikuttavuusnäkökulma tulee olla keskeisesti mukana työohjelmissa ja sen arviointi edellyttää soveltavan tutkimuksen erityispiirteet tunnistavien indikaattorien luomista. Varmistamalla tutkimushankkeiden tuloksellisuus tuetaan puiteohjelman vaikuttavuutta.

Toimiva synergia muiden rahoitusohjelmien kanssa tukee Horisontti Eurooppaa

Komissio tavoittelee synergiahöytyjen aikaansaamista Horisontti Euroopan ja muiden rahoitusohjelmien välille. Synergian toimivuus on tärkeää varmistaa erityisesti rakennerahastoja koskien ja rakennerahastorahoitusta on tärkeää suunnata tukemaan tutkimusta, kehittämistä, innovaatiotoimintaa ja koulutusta. Esimerkiksi Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) tulee komission esityksen mukaan kehittämään alueellisia ja paikallisia innovaatioekosysteemejä. Tämän linkittäminen puiteohjelman pilariin 3 tulee tehdä siten, että se tukee molempien kokonaisuuksien toimintoja. Lisäksi Seal of excellence -järjestelmään tulee kiinnittää huomiota. Toimivalla Seal of excellence -järjestelmällä on edellytykset lisätä laadultaan korkeatasoisten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohankkeiden toteuttamista.

Synergianäkökulma tulee turvata myös Erasmus-ohjelman kanssa, erityisesti koskien suunniteltua Eurooppalaista korkeakouluverkostoa (European university network). Koulutuksen ja TKI-toiminnan integroimista tuetaan parhaiten hyödyntämällä sekä Horisontti Eurooppaa että Erasmus-

ohjelmaa. Tällä tavoin varmistetaan myös erilaisten toimijoiden huomioiminen korkeakouluverkoston valmistelutyössä.

Pilari 1 – Lisää mahdollisuuksia lyhytkestoiseen liikkuvuuteen

Tutkijaliikkuvuus mahdollistaa ajatusten ja näkemysten leviämisen sekä tukee osaltaan tutkimuksen laadukkuutta. Liikkuvuudella tuetaan lisäksi tutkimuksen vaikuttavuutta sekä osaamisen vahvistamista. Arene ehdottaa, että Horisontti Eurooppa rahoittaisi osana Marie Skłodowska-Curie -toimia korkeakoulujen TKI-henkilökunnalle lyhytkestoisia liikkuvuushankkeita. Muutaman kuukauden mittaisilla hankkeilla luotaisiin tutkijoille ja innovaatioasiantuntijoille mahdollisuus intensiiviseen työskentelyyn. Hankkeiden lyhyt kesto tukisi liikkuvuustoimiin osallistuvia myös mahdollisten opetusvelvollisuuksien hoitamisessa.

Pilari 2 – Missioperustaisuudesta tukea ammattikorkeakoulujen osallistumiseen

Arene kannattaa komission esittämiä panostuksia, joilla pyritään vastaamaan globaaleihin haasteisiin sekä parantamaan teollisuuden kilpailukykyä. Esitetyt temaattiset painopisteet (klusterit) ovat perusteltuja sekä riittävän laajoja. Painopisteitä yhdistävillä hankkeilla on mahdollista saada aikaan laajaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Missioperustaisuudella ja monenkeskisellä yhteistyöllä tuetaan perus- ja soveltavan tutkimuksen rinnakkaisuutta. Laajempi osallistavuus ja tieteen- ja toimialojen rajat ylittävä ajattelu tukevat tuotavuuden ja EU:n kilpailukykyyn vahvistamista. Arene pitää missiolähtöistä lähestymistapaa hyvänä keinona vahvistaa myös ammattikorkeakoulujen tunnettuutta eurooppalaisessa tutkimusrahoitusta koskevassa keskustelussa. Laajaa osallistavuutta voitaisiin tukea esimerkiksi rahoittamalla pienemmän kokoluokan hankkeita, joihin sisällytettäisiin rahoituksellisia kannusteita ottaa hankekonortioihin mukaan erilaisia toimijoita.

Missioiden määrittelyyn ja muotoiluun liittyvä prosessi tulee rakentaa huolellisesti, jotta varmistetaan eri tahoille aito mahdollisuus osallistua dialogiin. Missioiden tulee synnyttää ja tukea toimintaa yli tiede-, toimiala-, sektori- ja toimijarajojen. Tällä edistetään bottom up -näkökulmaa.

Komission esityksen mukaan missioperustaisessa lähestymistavassa hankehakemusta voitaisiin arvioida osana useamman hankkeen muodostamaa kokonaisuutta. Samoin yksittäistä hanketta voitaisiin hallinnoida osana laajempaa kokonaisuutta. Arene kannattaa portfoliolähestymistapaa sekä joustavuuden lisäämistä arviointiprosessissa. Komission tulee huolehtia siitä, että missiolautakuntiin sekä missiopäälliköiksi nimitetään soveltavan tutkimuksen asiantuntijoita ammattikorkeakouluista.

Yhteiskunta-, taide- ja humanistiset alat (Social Sciences, Humanities and the Arts, SSHA) tulee integroida pilariin 2 laajasti. Arene esittää, että näille aloille kohdennettaisiin pilarissa myös erikseen varoja. SSHA-alojen asiantuntijoita tulee hyödyntää työohjelmien ja hanketeemojen valmistelussa sekä hankehakemusten arvioinnissa.

Pilari 3 – Innovaatioekosysteemit hanketoimijoiksi

Arene kannattaa komission esitystä innovaatioihin suunnattaviksi toimiksi ja pitää perusteltuna, että Euroopan innovaationeuvosto (EIC) tukee korkean riskin läpimurtoinnovointia. Matalamman riskin innovaatioita tulee rahoittaa kansallisesti. Bottom up -näkökulma sekä poikkitieteellisyys- ja -alaisuuteen pyrkiminen ovat kannatettavia tavoitteita. Erilaiset rahoitusvaihtoehdot monipuolistavat EIC:n toimia, mutta avustustyypin rahoituksen tulee säilyä ensisijaisena rahoitusmuotona korkeakouluille. On tärkeää, että EIC:n johtokuntaan sekä ohjelmapäälliköiksi nimetään henkilöitä, joilla on asiantuntemusta soveltavasta tutkimuksesta.

EIC:n *Pathfinder*-väline mahdollistaa erityyppisten toimijoiden osallistumisen innovointiin. Arene tukee tätä. Komission tulee varmistaa, että ammattikorkeakoulut sekä näissä työskentelevät tutkijat ja innovaatioasiantuntijat määrittellään puiteohjelmassa mahdollisiksi hanketoimijoiksi. Arene pitää myös EIC:n *Accelerator*-välinettä kannatettavana.

Innovaatioekosysteemit on sisällytetty komission esitykseen laajasti. Esityksen tavoitteina on muun muassa kehittää eurooppalaista innovaatioekosysteemiä sekä tukea paikallisten ekosysteemien yhteistyötä ja näiden linkittämistä.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry kannattaa kansallisten, alueellisten ja paikallisten innovaatioekosysteemien toimintaedellytysten vahvistamista. Samalla Arene korostaa, että esitetyä tehokkaammin innovaatioekosysteemien hyödyntämistä voitaisiin vahvistaa muuttamalla puiteohjelman osallistumissääntöjä siten, että yksittäisen toimijaorganisaation ohella kokonainen paikallinen tai alueellinen innovaatioekosysteemi voisi edustaa konsortiossa mukana olevaa maata. Linkittämällä eri maissa sijaitsevia innovaatioekosysteemejä toisiinsa luotaisiin vahva eurooppalainen osaajakeskittymien verkosto. Edistämällä innovaatioekosysteemiajattelua vauhditetaan myös laadultaan erinomaisten osaamiskeskittymien muotoutumista Suomeen.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Tapio Varmola
puheenjohtaja

Petri Lempinen
toiminnanjohtaja

